לא מקניא נפשה מניינא דסיפא (למעוטי מאי) למעוטי חליצה סד"א תיתי בק"ו מיבמה מה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה: בכסף: מנ"ל ותו הא דתנן האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה מנלן דמיקניא בכסף וכסף דאבוה הוא אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויצאה חנם אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב ואימא לדידה הכי השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה ואיהי שקלה כספא ואימא ה"מ קטנה דלית לה יד לקבל קידושין אבל נערה דאית לה יד לקבל קידושין תקדיש איהי נפשה ותשקול כספא אמר קרא בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאב שנאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת נמי מעשה ידיה לאביה תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב ה"נ בהפרת נדרים הוא דכתיב וכ"ת נילף מיניה ממונא מאיסורא לא ילפינן וכי תימא נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן וכ"ת נילף מבושת ופגם שאני בושת ופגם דאבוה שייך בגווייהו אלא מסתברא דכי קא ממעט

יציאה

לא מקניא נפשה. דגנאי הוא לה הלכך בטיל לה לתורת חליפין בקידושין ואפילו בכלי שיש בו שוה פרוטה אי יהיב לה בלשון חליפין(ט) עד דיהיב לה בתורת לשון קנין או קיחה או קידושין: **מה יבמה שאינה יוצאה בגט.** דילפי' לקמן בהאי פרקין (דף יד.) כתיב(י) לה ולא ליבמה: **בכסף מנלן.** הכא עיקר ולעיל (דף ב.) אגב גררא נקיט ליה לתרולי לשון קנין דמתני': **זכאי בבתו.** שהכסף יהיה שלו והוא מקבל השטר והוא מוסרה לביאה על כרחה לשם קידושין בעודה נערה: **מנלן.** הנך תרתי דמקניא בכסף כדקתני מתני' ומנלן שהאב זכאי בו כדקתני התם: **ויצאה חנם.** גבי אמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות ומאי למיכתב ויצאה חנם ולא בעי אין כסף אלא למידרש ביה אין כסף לאדון זה (כ)שיוצאה ממנו אבל יש כסף לאדון אחר כשיוצאה ממנו: **ואימא לדידה.** הוי האי כסף דהא לא כתיב אין לו כסף דתידוק מינה אין כסף לאדון זה כו' אלא הכי דוק מינה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם לדידה: **ואיהי תשקול כספא.** בתמיה אפשר שעל אנס זיכהו הכתוב בקבלת קדושיה: **ואימא ה"מ.** דזכי ליה לקבלם בקטנה שאין לה יד דלאו בת דעה היא. ואע"ג דקרא דמוציא שם רע בנערה כתיב דכתיב (דברים כב) ונתנו לאבי הנערה לעולם דקדשה ניהלה בקטנותה: **אבל נערה דאית לה יד.** משהביאה שתי שערות גדולה לכל דבר לכל עונשין ולממון שמקחה מקח וממכרה ממכר איהי תקדיש נפשה כו': **בנעוריה בית אביה.** הכי דריש לה כל זמן שבנעוריה היא של אביה דכל שבח הבא לה לאביה הוא: **לאמה.** קרא יתירא הוא ודריש ליה בתו הרי היא לו כאמה. ובבתו נערה אשמעי' דאי בקטנה לא איצטריך השתא וזוני מזבין לה מעשה ידיה מבעיא(ל): **תיפוק ליה מבנעוריה.** אי מיניה הוי מצי למילף אלא על כרחך מדלא יליף מהתם שמעינן מינה לא לשבח נעורים אתיא דלגופיה איצטריך גבי נדרים דקאי עלייהו: **וכי תימא נילף.** ממון מנדרים ממונא מאיסורא כו': **וכי תימא נילף.** כסף קידושיה מכסף קנסה שאונס ומפתה לאביה חמשים כסף: **ממונא מקנסא לא ילפינן.** שהקנס כולו חדוש ומחדוש לא גמרינן ואכתי קידושיה מנלן דלאביה הוי: **מבושת ופגם.** דקיימא לן בכתובות (דף מ:) שהאונס נותן בושת ופגם לאב והנהו לאו קנסא נינהו: **דאבוה שייך בגווייהו.** שיש לו דין חלק בהן שיש בידו לביישה ולפוגמה בשביל ממון שיתנו לו דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין דהויא לה בושת ופגם ואנס זה שבא עליה מחסר ממון זה שזלזלה ולא יקפצו עליה תובעין: **אלא.** לעולם מקרא קמא דאין כסף לאדון זה נפקא ודקשיא לך ואימא לדידה מסתברא דלאביה דכי קממעט יציאת אירוסין מדין יציאת אמה העבריה ובא לומר כאן אין כסף אבל ביציאת אירוסין יש כסף:

יציאה

אמאי איצטריך קרא (לקמן דף ה.) למימר מכסף מקנתו שאינו נקנה בתורת תבואה וכלים דהיינו חליפין תיפוק ליה דאיתקש עבד עברי לעבריה דמינה גמרינן לקמן (דף יד:) דעבד עברי נקנה בכסף והעבריה הוקשה לאשה (פ)דכתיב אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת כדילפי'(ז) מה אחרת בשטר וי"ל דרבוי קניין גמרינן מהקישא ולא מיעוט קניין דכה"ג אמרינן בפרק כל הבשר (חולין דף קיז:) תלתא קראי כתיבי בדם חד לאפוקי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד מטומאה ובפ' ב"ש (זבחים דף מה.) יליף נותר חילול מטומאה וא"כ אמאי צריכי תרי קראי חד לנותר וחד לטומאה (ק)אלא לאו משום דלא נאמר גזירה שוה דחילול להקל אלא להחמיר: **ואין** דבר אחר כורתה. וא"ת תהא אמה העבריה יוצאה בחליצה מק"ו דיבמה מהאי ק"ו גופה ואין לומר אשה תוכיח דמה לאשה שכן אינה יוצאה בכסף תאמר באמה וי"ל דה"א שפחה כנענית תוכיח דיוצאה בכסף ואין יוצאה בחליצה וא"ת היא גופא תיתי בהאי ק"ו דתיפוק בחליצה וי"ל דאיכא למיפרך מה ליבמה שיוצאת במיתת היבם ולכך יוצאת בחליצה תאמר בשפחה כנענית שכן אינה יוצאה במיתת אדון לכך אינה יוצאה בחליצה וא"ת א"כ היכי נימא שפחה כנענית תוכיח איכא למיפרך מה לשפחה כנענית שכן אינה יוצאה במיתת אדון (א) תאמר באמה העבריה וי"ל דנעשה יוכיח מאשה ומשפחה כנענית דכי פרכת מה לשפחה כנענית שכן אינה יוצאה במיתת אדון אשה תוכיח שיוצאה במיתת הבעל ואינה יוצאה בחליצה מה לאשה שכן אינה יוצאה בכסף שפחה כנענית תוכיח:

האב זכאי בבתו וכו'. מפרש (ש)בירושלמי שיש לו זכות ביאה שנותנין לו שכר לקדש בביאה: **ואימא** לדידה. וא"ת הא ע"כ לא איצטריך קרא אלא לומר שהן לאב דהא דמקדשה בכסף גמר קיחה קיחה משדה עפרון וי"ל דמ"מ מיתורא לא נאמר שהן של אב אם אין משמעות דקרא דלקמן במסקנא אמרי' דהני תרי קראי צריכי: **ואימא** ה"מ קטנה. אע"ג דקרא איירי בנערה דכתיב (דברים כב) וסקלוה ועוד דמוציא שם רע על הקטנה פטור(פ) מ"מ י"ל דה"ק את בתי נתתי לאיש הזה כשהיתה קטנה ועתה היא גדולה וא"ת הא לקטנה לא איצטריך קרא דהשתא וזוני מזבין לה כסף קידושין מיבעיא דכה"ג אמרי' גבי מעשה ידיה בפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מו.) וי"ל דלא דמי דגבי מעשה ידיה ניחא כי כשמכרה מוכר מעשה ידיה שהרי למלאכתה נמכרת אבל קידושין לא שייכא (ז)במכר אע"פ שיכול ליעדה היינו בכסף שנמכרה אבל בקידושיה ממש לא מצינו שום זכות לאב וא"ת הא אמרינן בפרק נערה (שם) שמעשה הבת לאב מדזכי ליה רחמנא למימסרה לחופה אע"פ שמבטלה ממלאכתה ופירש התם בקונטרס דזכי ליה רחמנא מדכתיב את בתי נתתי לאיש דמשמע כל נתינות אפילו מסירה לחופה ומאי קאמר ה"מ קטנה אבל נערה לא כדאמר הכא וי"ל דהאי קרא את בתי נתתי ע"כ איירי בנערה כדפרישית והוי דלענין קידושין נוכל לפרש את בתי נתתי כשהיתה קטנה ובשעת חופה א"א לפרש אלא בנערה דאי בקטנות א"כ היתה נשואה כשזינתה ודינה בחנק ולא בסקילה דעל זנות של קטנות לא מיחייבא: **וכי** תימא נילף מבושת ופגם. תימה היכי בעי למימר נילף קידושין מבושת ופגם הא בושת ופגם גופה לא ידעינן שהן לאב אלא מקידושין דאמר בסוף אלו נערות (כתובות דף מ:) דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין וכ"ת דנ"מ מיהא דאי בעי מסר לה כשהיתה קטנה והיה עומד לה בושת זה אף בנערות א"כ גם כשהיא בוגרת יהא בושת ופגם של אב מהאי טעמא וי"ל דלא דמי בוגרת לנערות דנהי דלא ילפינן מהפרת נדרים כולה מלתא לענין הא ילפינן שלא ימשוך כח האב אלא ימי נערות כי ההיא דלקמן(ק) ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה כו' ומנא לן הא דבגרות מוציא מרשות אב לקידושין ולכל דבר אי לאו דילפינן מהפרת נדרים מיהו לא נהירא כיון דבטעמא תליא מלתא דאי בעי מסר לה בקטנות כך שייך דבר זה לבגרות כמו לנערה לכן נ"ל לעיל ואימא ה"מ קטנה שייך לעשות אותו ק"ו דהשתא אביה מקבל קדושיה איהי תשקול כספא כיון שאין לה כלל יד לקדש עצמה אבל נערה דאית לה יד איהי תקדיש נפשה ותשקול כספא פירוש כיון דיש לה יד לקדש עצמה(ר) יהיו הקידושין שלה אבל אמת הוא שגם כשהיא נערה אביה יכול לקדשה וכשאביה מקדשה אז יהיו הקידושין שלו והשתא ניחא קושיא דלעיל דקרא איירי כשקדשה אביה והתם יליף בושת ופגם מקידושין שע"י אביה שהם של אביה והכא ה"ק וכי תימא נילף מבושת ופגם קידושין שע"י עצמה שיהא של אביה מבושת ופגם כי ודאי מקודשי אביה ליכא למילפינהו שאלו על ידה לגמרי הם אבל מתחילה הוה יליף בושת ופגם מאביה ובתר הכי איכא למילף מה שהוא על ידה ממה שאינו על יד אביה:

יוצאה

עין משפט נר מצוה

ט א ב מיי' פ"ג מהל' אישות הלי"א סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' א:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואין וכו' תאמר באמה העבריה. נ"ב ע"ל דף יח סוף ע"א:

מוסף תוספות

א. מקשו עליה בירושלמי ניחא כסף ושטר אלא ביאה מה כדון כלומר מה זכות יש לו לאב בביאה. ריטב"א. ב. פי' קמ"ל דכי היכי דזכי ליה רחמנא לאב בכסף קידושין גופייהו זכי ליה מאי דאתי מחמתייהו. שם. ג. ומסתמא רב יהודה לא פליג אהך בריתא דקיחה קיחה. תוס' הרא"ש ועי' שלט"ג. ד. דאטו בשביל שאין אנו יודעים במה נדרוש הפסוק נאמר שאתא קרא יתירא ליתן ממון ראובן לשמעון. תוס' הרא"ש כתובות מו: ה. בתוס' הרא"ש כתוב אע"ג דקידושין נמי ספקיע בסכתיבה שיכול האדון לייעדה התם אין האב מקבל ממון תחת הקידושין שהאדון מייעדה בכסף קנייה. ו. בתוס' הרא"ש כתוב ע"כ בנערה איירי דאי בקטנה וזינתה קודם נישואין לאו בת עונשין היא ואי דזינתה לאחר נישואין כי גדלה מיתתה בחנק. ז. והדר ילפינן לקידושי נערה בקדושה מבושת ופגם דהוי דאביה דבו"פ דידיה ה"ה כסף קידושין אפי' כשנתקדשה ע"י עצמה. ריטב"א.

תוס' ר"י הזקן

לא מקניא נפשה. הלכך אע"פ שהיא רוצה להתקדש בפחות משוה פרוטה אין הקידושין כלום. והקשיתי תורת חליפין בקידושי אשה. דסיפא. דתני וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל. ואין דבר אחר כורתה. על ידי מעשה הבעל או שהיא עושה לבעל, אבל מיתתה מן שמיא מקנו לה. הא דתנן. בכתובות פרק נערה [מו, ב]. ויצאה חנם. באמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימנים כתיב. וקא דריש אין כסף לאדון ביציאה של זו אבל יש כסף לאדון אחר שיש לו קודש בתו. ואימא לדידה. ודרוש הכי אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולידי דידה. הני מילי קטנה. ואע"ג דקרא איירי בנערה דכתיב [דברים כב, כ] ואם אמת היה וסקלוה, וקטנה לאו בת סקילה היא, מ"מ מדכתיב נתתי כבר קאמר שקדשה כשהיא קטנה וכשבא לדין היא נערה. ואלא. סיומא דאתקפתא הוא. מבושת ופגם. דממונא הוא. שייך בגוייהו. שיש לו חלק בדבר ומשום הכי הוי דיליה.

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז [וכ"ה ברא"ש], ב) [לקמן יד.], ג) [לקמן ה. יג. סוטה כד:] ספרי פרשה כי תצא גיטין כח: ודף פג, ד) כתובות מו: ודף מז. [לקמן יז.] תוספתא דסוטה פס"ב, ה) [כתובות ליתא הכין] [וכן ליתא בכ"י], ו) כתובות מ: מו: מז., ז) ג"ז שם, ח) [ברכות יט: וש"נ], ט) [ברש"י [illegible]], י) [ברש"י רי"ף: [illegible]], כ) [ברש"י רי"ף: כשיוצאה], ל) [כתובות מו ע"א], מ) [לקמן עז ע"ב], נ) [לקמן טז ע"ב], ס) [ועיין היטב תוס' חולין קיז: ד"ה חד למעוטי וכו'], ע) [בכתובות פ"ד ה"ו], פ) [כתובות מ ע"ב], צ) [בכפוי"ר: כמכירה], ק) [illegible], ר) [illegible]

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א

2. וְאִם שְׁלָשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: שמות כא יא

3. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ: דברים כב טז

4. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: במדבר ל יז

5. וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: שמות כא ז

מוסף רש"י

האב זכאי בבתו. בקטנות ובנערות, בקידושיה בכסף. שכסף קידושיה שלו, ובשטר. שאם קבל שטר אירוסין עליה הרי זו מקודשת, ובביאה. דאם למוסרה לביאה לשם קידושין (כתובות מו:). אין כסף לאדון זה. כשיוצאה מרשותו, אבל יש כסף לאדון אחר. כשיוצאה מרשותו, ומאן ניהו אב. שאין אדון לבת ישראל אלא אביה חוץ מזה שמכרה לו (שם). ואימא לדידה. הוי וקרא כי אתא לאשמעינן אחת שאין בה יציאה לכסף כלל אלא ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם לדידה הוי (שם). ואימא הני מילי, דלאמרה תורה את בתי נתתי שבידו נתינתה. קטנה דלית לה יד. לקדש עצמה, ואע"ג דגבי מוציא שם רע כתיב נערה הוא, דלמה הכי קאמר את בתי נתתי בקטנותה ונמצא נערה (שם). בנעוריה בית אביה. גבי נדרים כתיב ומיהו איכא למשמע מינה דכימי נעוריה תלאה הכתוב בבית אביה (שם). את בתו לאמה. הקיש בת לאמה (שם). אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב. אלא על כרחך מהתם לא מצי למילף

דהכיא בהפרת נדרים כתיב (שם). [illegible] (שם מ:). וכי תימא נילף. כסף קידושיה, מקנסא. [illegible] (שם מ:). מה קנסה לאביה אף [illegible] (שם מ:). מבושת ופגם. [illegible] (שם מ:). דאבוה שייך בגווייהו. [illegible] אלא. [illegible] (שם מ:).